

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1920 kl. 7 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 21, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning och förslag angående åtgärder för beredande av nödig sjukvård åt befolkningen i övre Norrlands fjällbygder.

Motionen. I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 195, har herr *Rosén* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt låta utreda, vad som ytterligare från statens sida kan och bör göras för att bereda befolkningen i övre Norrlands fjällbygder nödig sjukvård, samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan giva anledning.

Utskottet. Utskottet har i sitt utlåtande, nr 20, i anledning av herr *Bergqvists* m. fl. motion nr 130 i första kammaren haft tillfälle att närmare ingå på frågan om åtgärder för avhjälpande av den inom de norrländska länen rådande läkarebristen och får beträffande den frågan hänvisa till nämnda utlåtande. Nu förevarande motion utgår emellertid från att åtgärder för fyllande av läkarebristen, även om de skulle leda till önskat resultat, icke äro tillfyllest för avhjälpande av missförhållandena beträffande sjukvården i fjällbygdena. Utskottet är likaledes av den uppfattningen, att det icke

låter sig göra att i här avsedda trakter med sin synnerligen glesa befolkning placera läkare tillnärmelsevis så tätt som i de flesta övriga delar av landet, varför en tillfredsställande lösning av frågan om ordnandet av sjukvården i dessa trakter måste sökas genom åtgärder jämväl av annat slag.

Motionären anför beträffande frågan om dylika åtgärder bland annat följande: »Riksdagens beslut om anställande av distriktssjuksköterskor var lyckligt, men ej tillräckligt. I lappmarkskommunerna, som var för sig äro större än hela län i södra delarna av landet men sakna icke blott järnvägar utan även vägar, måste flera sjuksköterskor finnas att tillgå. Men då de fattiga kommunerna icke kunna avlöna dem, och då landstingen äro tyngda av skatter just för sjukvården, synes staten böra i stor utsträckning träda emellan. Dessa sköterskor böra förses med en för tjänstgöringen i dessa distrikt särskilt avpassad utrustning. Ambulerande läkare, som kunde träffas åtminstone en gång i kvartalet i de större byarna även vid sidan om de stora stråkvägarna, borde av staten avlönas. Dessa läkare borde även ha till uppgift att lämna sköterskorna undervisning och råd. S. k. samaritkurser borde anordnas i olika trakter, så att befolkningen finge lära sig att vid behov anlägga ett första förband o. d. För detta ändamål borde samaritlädor finnas tillgängliga. Vidare borde sjukbärrar tillhandahållas de byar, som sakna väg, så att en sjuk människa kan forslas till närmaste kommunikationsled. Slutligen borde några ambulansbilar och sjukslädar finnas att tillgå.»

Vad först angår frågan om bättre anordningar för transport av sjuka, får utskottet erinra, att denna fråga särskilt för sig förelagts den nu samlade riksdagen. I anledning av herr Karlssons i Vätö motion nr 284 i andra kammaren har sålunda riksdagen beslutat, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida och på vad sätt genom statens ingripande lämpligare sjuktransporter kunna åstadkommas för sjuka personer å landsbygden vid färd till och från sjukhus. Denna fråga avser visserligen förbättrade anordningar för sjuktransporter å landsbygden inom hela riket, men synes det utskottet ligga i öppen dag, att en blivande utredning framförallt bör inriktas på åstadkommande av förbättring i berörda hänseende i de trakter, där behovet är mest framträdande, vilket torde vara fallet i övre Norrlands fjällbygder.

Beträffande de åtgärder i motionens syfte, motionären i övrigt ifrågasatt, anser sig utskottet böra återgiva följande, av medicinalrådet Block i en till utskottet i anledning av den föreliggande motionen avlämnat P. M. gjorda uttalande: »Svenska Röda korsets överstyrelse har behandlat samma

fråga, som motionären berör, och har anslagit medel för vissa åtgärder, som dock måste betraktas som experiment, men som vid en utredning av frågan torde bliva till stort gagn. Jag har vid sammanträdena i Röda korsets överstyrelse framhållit, att man borde försöka få lärarinnorna i dessa trakter med i sjukvårdsarbetet; de skulle få god samaritutbildning, så att de kunde lämna den första hjälpen vid sjukdomsfall och olycksfall; de skulle erhålla ett årligt arvode men ej få taga mot ersättning av patienterna. Röda korset har redan anslagit medel för utbildning av 10 sådana samariter. Vidare har Röda korset anslagit medel till inrättande av tre »sjukstationer» eller »sjukhärbärgen» i de två nordligaste länen. Även av dessa anordningar torde man kunna vänta sig stort gagn för ödemarksdistrikten.»

Av detta anförande framgår, att åtgärder, nära sammanfallande med de av motionären förordade, redan vidtagits om ock i mindre omfattning. Utskottet har sig jämväl bekant, att inom de båda nordligaste länen undersökningar dessutom pågå av korporationer och intresserade personer beträffande förbättringar i sjukvården.

Utskottet anser de utvägar motionären föreslagit, och som även anlitats av Svenska Röda korset, i sig innebära möjlighet till lösning av den föreliggande frågan. Hithörande spörsmål synas böra bliva föremål för en ingående utredning, vilken det lämpligen bör ankomma på statsmakterna att föranstalta. Att staten bör medverka till realiserandet av de vid utredningen framkomna förslag, som kunna finnas lämpliga att fullfölja, torde ligga i öppen dag.

Då motionärens hemställan avser endast övre Norrlands fjällbygder, har utskottet ansett sig icke kunna ingå på frågan, huruvida icke inom andra trakter förhållandena kunna vara i stort sett enahanda. Utskottet anser sig dock böra uttala, att en blivande utredning i frågan enligt utskottets mening bör omfatta alla ödemarksområden i landet.

Slutligen får utskottet framhålla, att, därest en utredning som ovan nämnts skulle komma till stånd, densamma synes lämpligen böra verkställas i samråd med Röda korset.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, vad

som ytterligare från statens sida kan och bör göras för att bereda befolkningen i övre Norrlands fjällbygder nödig sjukvård, samt därefter vidtaga de åtgärder, var- till utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 15 mars 1920.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande: herrar Nylander, Larsson, Norling, Johansson i Löfholmen,*
von Hofsten, Westman och Almkvist.

* Ej närvarande vid justeringen.